

Διοικητική Δικονομία

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΑΝΔΑ – ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ (2025)

ΜΑΡΙΑ- ΩΡΑΙΟΖΗΛΗ ΚΟΥΤΣΟΥΠΙΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, ΔΡ. ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΪΟΥ ΕΚΠΑ

Νομοθεσία

Δύο διαφορετικά βασικά νομοθετήματα- δύο διαφορετικά ένδικα βοηθήματα και δύο διαφορετικές διαδικασίες εντός της διοικητικής δικονομίας

- ▶ Ακυρωτικές διαφορές: (Π.Δ. 18/89- Ν.702/1977 (άρθρο 1) & Ν.3068/2002 (άρθρο 15) – υποθέσεις αλλοδαπών)
- ▶ Διαφορές Ουσίας: Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας (Ν. 2717/1999) + Ν. 1406/1983 (άρθρο 1) + Ν.702/1977 (άρθρο 7- κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές) + Ν.4055/2012 (άρθρο 66- πρόστιμα με εξαιρέσεις αυτά απο ΑΔΑ που προκαλούν ακυρωτική διαφορά)

Ένδικα Βοηθήματα και Μέσα

Αίτηση ακύρωσης

Προσφυγή ουσίας

Αγωγή

Ανακοπή

Έφεση

Αίτηση Αναθεώρησης

Ανακοπή Ερημοδικίας

Αναίρεση

Ένδικα Βοηθήματα: Διαφορές Ουσίας - Προσφυγή

Προσφυγή Ουσίας (63 ΚΔΔ) – Μόνο σε διαφορές που ο νόμος (slide 1) ορίζει ρητά ως ουσίας

Έλεγχος **Νομιμότητας** και **Ουσίας** της προσβαλλόμενης ατομικής διοικητικής πράξης

Ο δικαστής διαφορών ουσίας μπορεί όχι μόνο να ακυρώσει αλλά και να τροποποιήσει την προσβαλλόμενη πράξη (π.χ. μείωση προστίμου)

Προθεσμία: 60 μέρες απο την έκδοση της πράξης

Καθύλην αρμοδιότητα: Τεκμήριο –Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (άρθρο 6 ΚΔΔ – εκτός εξαιρέσεων παρ. Άρθρου 6)

Εξαιρέσεις: Διαφορές απο δημόσιες συμβάσεις – ΔΕΦ

Φορολογικές/Τελωνειακές :Κάτω απο 60.000 (40.000 πλέον) μονομελές πάνω απο 60-150- Τριμελές, Πάνω απο 150.000 τριμελές εφετείου

Κατά τόπον αρμοδιότητα: Έδρα της αρχής που εξέδωσε την πράξη

Ένδικα Βοηθήματα: Ακυρωτικές διαφορές – Αίτηση Ακύρωσης

Αίτηση ακύρωσης (άρθρο 45 Π.Δ. 18/89)

(αποκλειστικά) έλεγχος **Νομιμότητας** απο το ακυρωτικό δικαστήριο

Αποτέλεσμα: Ολική ή Μερική Ακύρωση – **όχι τροποποίηση** της προσβαλλόμενης

Προθεσμία άσκησης: 60 μέρες απο την έκδοση της πράξης – εκτός κατοίκων αλλοδαπής χώρας για τους οποίους επεκτείνεται

Κατάθεση: Ενώπιον ΣΤΕ και Διοικητικού Εφετείου ανάλογα με το είδος της ακυρωτικής διαφοράς

Ένδικα Βοηθήματα: Δεύτερη Προσφυγή

- ▶ Πότε επιτρέπεται; Αν η πρώτη απορρίφθηκε για λόγους τυπικούς (άρθρο 70 ΚΔΔ)
- ▶ Απαράδεκτη η άσκηση δεύτερης προσφυγής ουσίας, εκτός εάν η πρώτη απερρίφθη για λόγους τυπικούς, στους οποίους για την περίπτωση της προσφυγής **δεν περιλαμβάνεται**:
 - Η απόρριψή της ως εκπρόθεσμης
 - Η μη συμπλήρωση ελλείψεων νομιμοποίησης
 - Η μη συμπλήρωση τυπικών ελλείψεων
 - Η μη συμπλήρωση του παραβόλου ύστερα από πρόσκληση του δικαστηρίου

Ένδικα Βοηθήματα: Διαφορές Ουσίας – Παρέμβαση

- ▶ Παρέμβαση
- ▶ Δύο είδη παρεμβάσεων:
 - Κύρια παρέμβαση: μόνο επί αγωγής (όχι επί προσφυγής) - Ο παρεμβαίνων διεκδικεί το αντικείμενο της δίκης (άρθρο 112 ΚΔΔ)
 - Πρόσθετη παρέμβαση – και στις προσφυγές: ο παρεμβαίνων υποστηρίζει το διάδικο υπέρ του οποίου έχει έννομο συμφέρον να αποβεί η δίκη (άρθρο 113 ΚΔΔ)

Πρέπει να κοινοποιηθεί απο τον παρεμβαίνοντα (όχι από το δικαστήριο) έξι πλήρεις ημέρες πριν τη συζήτηση (όχι την δικάσιμο).

Ένδικα Βοηθήματα: Διαφορές Ουσίας – Πρόσθετοι Λόγοι

- ▶ Μπορούν να περιλαμβάνουν νέους λόγους.
- ▶ Προθεσμία κατάθεσης και κοινοποίησης τουλάχιστον 15 πλήρεις ημέρες πριν από την πρώτη συζήτηση. (Άρθρο 131 ΚΔΔ)
- Αν το δικόγραφο δεν κατατεθεί εμπροθέσμως – απαράδεκτο
- Αν το δικόγραφο δεν κοινοποιηθεί εμπροθέσμως- δύναται να θεραπευτεί αν ο αντίδικος παρασταθεί και δεν αντιλέξει
- ▶ Υπόμνημα:
- Το αργότερο 3 εργάσιμες ημέρες μετά την συζήτηση ενώ τα σχετικά έως την προτεραιότητα

Ένδικα Βοηθήματα: Ανακοπή

- ▶ Ανακοπή Εκτέλεσης (Άρθρο 217 ΚΔΔ)
- ▶ Ασκείται κατά πράξεων διοικητικής εκτέλεσης (π.χ. ταμειακή βεβαίωση, έκθεση κατάσχεσης, έκθεση/πρόγραμμα πλειστηριασμού, πίνακα κατάταξης κ.α.)
- Προθεσμία: 30 μέρες απο την έκδοση της πράξης
- Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (Άρθρο 218 ΚΔΔ) Κατά τόπον αρμόδιο το δικαστήριο της αρχής που εξέδωσε την πράξη για ταμειακές βεβαιώσεις και σε κάθε άλλη περίπτωση αρμόδιο το δικαστήριο του τόπου εκτέλεσης
- Σε ανακοπή κατά ταμειακής βεβαίωσης δεν επιτρέπεται ο παρεμπίπτων έλεγχος εφόσον προβλέπεται άλλο ενδικο βοήθημα (π.χ. Προσφυγή)
- Προθεσμία (Άρθρο 220 ΚΔΔ): 30 ημέρες γενικώς
- Προθεσμία ανακοπής κατά του προγράμματος πλειστηριασμού: 10 ημέρες

Ένδικα Βοηθήματα: Αγωγή

- ▶ Αγωγή (αναγνωριστική ή καταψηφιστική) (Άρθρο 71 ΚΔΔ)
- ▶ Ασκείται απο ιδιώτες κατά του δημοσίου προς διεκδίκηση **χρηματικής αξίωσης** απο οποιαδήποτε σχέση δημοσίου δικαίου
- ▶ Ασκείται με την κατάθεση αλλα πρέπει να κοινοποιηθεί για να αρχίσει η τοκοφορία και η διακοπή παραγραφής
- ▶ Δεν προϋποθέτει άσκηση άλλου ενδίκου βοηθήματος (αυτοτελής) αλλά μπορεί να κριθεί και αν ήταν νόμιμες οι πράξεις στις οποίες βασίζεται
- ▶ Δικαστικό ένσημο μόνο στις καταψηφιστικές και μπορεί να κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή
- ▶ Στις φορολογικές ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ η αγωγή – μόνο προσφυγή

Ένδικα Βοηθήματα: Υπαλληλική Προσφυγή

Άρθρο 103 (4) Συντάγματος

- ▶ Ασκείται κατά αποφάσεων υπηρεσιακών συμβουλίων, τα οποία αποτελούνται κατά τα δύο τρίτα από μόνιμους δημοσίους υπαλλήλους, όταν με τις αποφάσεις αυτές επιβάλλεται σε **μόνιμο δημόσιο υπάλληλο** η ποινή **της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού**.
- ▶ **Διαφορά ουσίας αρμοδιότητας ΣτΕ**: Ως προς την διαδικασία, εφαρμόζονται τα Άρθρα 41 επ. του Π.Δ. 18/1989
- ▶ Για άλλες πειθαρχικές ποινές πέραν της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού για τις οποίες προβλέπεται υπαλληλική προσφυγή, αυτή **ασκείται στο Διοικητικό Εφετείο** (Άρθρο 4 παρ. 1 Ν. 2944/01)

Μεθοδολογία αναγνώρισης διαφοράς

Ακυρωτική ή Διαφορά Ουσίας;

- Ξεκινάμε απο τον βασικό κανόνα που βρίσκεται στο Σύνταγμα: **Άρθρα 95 (1^Α) και 95 (3)**:
- Όλες οι διοικητικές διαφορές είναι ακυρωτικές **εκτός απο αυτές που έχουν εξαιρεθεί ως διαφορές ουσίας απο το Σύνταγμα ή άλλα νομοθετήματα**
- Όλες οι ακυρωτικές διαφορές πηγαίνουν ως αρμοδιότητα καθ' ύλην στο ΣΤΕ **εκτός απο αυτές που έχουν εξαιρεθεί με νόμο και πηγαίνουν στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια**

Μεθοδολογία αναγνώρισης διαφοράς

Ακυρωτική ή Διαφορά Ουσίας; Ποιό ένδικο βοήθημα θα ασκήσω;

Κριτήρια:

A) Ποιο είναι το αίτημα του ιδιώτη κατά του δημοσίου;

- Αν είναι αποζημίωση-> Διαφορά Ουσίας, Αγωγή, ΚΔΔ
- Αν είναι ακύρωση/ τροποποίηση πράξης/παράελιψης, ελέγχουμε το επόμενο κριτήριο:

B) Τι είδους πράξη προσβάλλεται;

- Κανονιστική προσβαλλόμενη πράξη-> Αίτηση Ακύρωσης, ΣΤΕ ή Διοικητικό Εφετείο (π.χ. Διορισμός δημοσίου υπαλλήλου)
- Ατομική προσβαλλόμενη πράξη-> Ελέγχουμε το επόμενο κριτήριο.

Μεθοδολογία αναγνώρισης διαφοράς

Ακυρωτική ή Διαφορά Ουσίας; Ποιό ένδικο βοήθημα θα ασκήσω;

Κριτήρια:

Γ) Ατομική προσβαλλόμενη πράξη-> Ελέγχουμε τι είδους υπόθεση αφορά (π.χ. Πρόστιμο, άδεια εγκατάστασης κλπ) – Αν είναι πράξη εκτέλεσης (217 ΚΔΔ) -> ανακοπή.

Δ) Αφού αποκλείσουμε ότι η ατομική πράξη που θέλουμε να προσβάλλουμε δεν είναι πράξη εκτέλεσης (επομένως αποκλείσαμε ανακοπή), πηγαίνουμε στα νομοθετήματα που περιγράφουν τις διαφορές ουσίας για να αντιστοιχίσουμε την περίπτωση μας: Ν. 1406/1983 (άρθρο 1) + Ν.702/1977 (Άρθρο 7-κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές) + Ν.4055/2012 (άρθρο 66)

Ε) Αν η διαφορά που εξετάζουμε υπάγεται σε μία απο τις περιπτώσεις των παραπάνω άρθρων-> Προσφυγή στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια

Αρμοδιότητα (Άρθρο 6 ΚΔΔικ): Πρώτος βαθμός τριμελές Πρωτοδικείο, δεύτερος βαθμός Τριμελές Εφετείο

Κατά τόπον αρμοδιότητα (Αρ. 7ΚΔΔικ): Το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η αρχή που εξέδωσε την πράξη, παράλειψη, υλική ενέργεια της οποίας δημιουργήθηκε η διαφορά

Μεθοδολογία αναγνώρισης διαφοράς

Ακυρωτική ή Διαφορά Ουσίας; Ποιό ένδικο βοήθημα θα ασκήσω;

Κριτήρια:

ΣΤ) Αν η διαφορά που έχουμε από την προσβολή της ατομικής πράξης δεν υπάγεται σε καμία από τις ανωτέρω νομοθεσίες για διαφορές ουσίας ως προς την φύση της, τότε έχουμε ακυρωτική διαφορά και πάμε να εξετάσουμε τα αντίστοιχα νομοθετήματα (slide 2) για την αρμοδιότητα (ΣτΕ ή Διοικητικό Εφετείο).

Τι γίνεται σε περίπτωση που ασκήσω το ένδικο βοήθημα μου σε αναρμόδιο δικαστήριο;

- Αν είναι διοικητική διαφορά και έχω υποβάλλει στα πολιτικά -> απόρριψη
- Αν είναι διοικητική διαφορά ουσίας με αρμοδιότητα στο ΔΠρ. και ασκήσω αίτηση ακύρωσης στο Δεφ. -> η διαφορά θα παραπεμφθεί αρμοδίως

Διαφορές Ουσίας- Προϋποθέσεις Παραδεκτού

- Εκτελεστή ατομική διοικητική πράξη ή παράλειψη
- Έννομο συμφέρον -> προσωπικό, άμεσο και ενεστώς (Άρθρο 23 ΚΔΔ)
- Προηγούμενη άσκηση τυχόν προβλεπόμενης ενδικοφανούς προσφυγής (εφόσον υπήρχε ενημέρωση για την άσκηση της)
- Παράλειψη νόμιμης οφειλόμενης ενέργειας (Άρθρο 63 ΚΔΔ):Υποχρέωση κατά νόμο διοικητικής αρχής να ρυθμίσει μια έννομη σχέση με δέσμια αρμοδιότητα. Ρύθμιση με ατομική διοικητική πράξη. Παράλειψη της διοικητικής αρχής να εκδώσει αυτή την διοικητική πράξη δέσμιας αρμοδιότητας.
- Η ενδικοφανής προσφυγή ως προϋπόθεση παραδεκτού:Ενδικοφανής προσφυγή είναι η διοικητική προσφυγή η οποία ασκείται μέσα σε ορισμένη προθεσμία και συνεπάγεται τον έλεγχο της πράξεως ή παραλείψεως κατά τον νόμο και την ουσία. Αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της άσκησης προσφυγής. Η απλή διοικητική προσφυγή (ιεραρχική ή αίτηση θεραπείας) και η ειδική διοικητική προσφυγή απλώς διακόπτουν την προθεσμία προσφυγής στα ΤΔΔ.

Διαφορές Ουσίας – Ομοδικία - Συνάφεια

- ▶ Ομοδικία - Άρθρο 115 επ. ΚΔΔ: Δυνητική/αναγκαστική - Εάν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις ομοδικίας, το ένδικο βοήθημα κρατείται ως προς τον πρώτο και τους ομόδικους με αυτόν και διατάσσεται ο χωρισμός του ως προς τους υπόλοιπους.
- ▶ Συνάφεια - Άρθρο 122 επ. ΚΔΔ: Συναφείς είναι οι πράξεις και οι παραλείψεις:
 - α) όταν στηρίζονται στην ίδια νομική και στην ίδια κατά τα ουσιώδη στοιχεία πραγματική βάση ή
 - β) όταν η νομιμότητα της μιας ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της άλλης. Εάν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της συνάφειας: το ένδικο βοήθημα κρατείται ως προς την πρώτη προτασόμενη πράξη και τις συναφείς με αυτήν και διατάσσει με προδικαστική απόφαση το χωρισμό του δικογράφου ως προς τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις.

Προσφυγή - Προθεσμίες

- Η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής και η άσκηση αυτής δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξεως (69 παρ. 1 ΚΔΔικ).
- Οι προθεσμίες (60 ΚΔΔ) αρχίζουν την επόμενη μέρα από εκείνη που συντελέστηκε το γεγονός. Εάν είναι απλό πραγματικό γεγονός πρέπει όντως να έχει λάβει χώρα, εάν είναι διαδικαστική πράξη πρέπει να είναι έγκυρη και υποστατή, άκυρη πράξη δεν ξεκινά προθεσμία.
- Διακοπή της προθεσμίας (διακοπή = ο χρόνος που πέρασε δεν υπολογίζεται και αρχίζει νέα) κατ' άρθρο 61 παρ. 3 ΚΔΔικ. (π.χ. Θάνατος διαδίκου (140ΚΔΔικ).
- Αναστολή προθεσμιών: Αναστολή κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών (1η Ιουλίου–15 Σεπτεμβρίου και λόγοι ανωτέρας βίας π.χ. εκλογές)

Προσφυγή - Προθεσμίες

- Προθεσμία Προσφυγής (άρθρο 66 ΚΔΔ) -> 60 ημέρες (90 ημέρες για τους διαμένοντες στην αλλοδαπή)
- Έναρξη προθεσμιών:
- Σε περίπτωση ρητής πράξης : α) Για εκείνους τους οποίους αφορά : i. από την κατά νόμο επίδοσή της σε αυτούς, ή ii. σε κάθε άλλη περίπτωση, από τότε που αυτοί έλαβαν αποδεδειγμένως πλήρη γνώση του περιεχομένου της. β) Για τους τρίτους : i. από τη δημοσίευσή της, αν δεν προβλέπεται από το νόμο άλλος ειδικότερος τρόπος γνωστοποίησής της, ή ii. σε κάθε άλλη περίπτωση, από τότε που αυτοί έλαβαν αποδεδειγμένως πλήρη γνώση του περιεχομένου της.
- Σε περίπτωση παράλειψης: από τη συντέλεσή της.
- Φορολογικές και τελωνειακές διαφορές η προθεσμία -> 30 ημέρες (90 ημέρες για τους διαμένοντες στην αλλοδαπή)

Προσφυγή - Προσωρινή Δικαστική Προστασία

- Αναστολή εκτέλεσης Διοικητικών πράξεων (Άρθρα 200–205 ΚΔΔ)
- Προϋποθέσεις: η άσκηση προσφυγής και μετά η άσκηση αίτησης αναστολής, η μη ύπαρξη διοικητικής αναστολής της πράξεως, η μη ύπαρξη αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος & νομολογιακά το να μην πρόκειται περί αρνητικής πράξεως (παράλειψης).
- Λόγοι αναστολής: α) ανεπανόρθωτη βλάβη (βλάβη μη αναστρέψιμη αλλά και εκείνη της οποίας η αποκατάσταση υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες είναι δυσχερής σε τέτοιο βαθμό ώστε αδυνατεί να την επιτύχει πράγματι) και β) Το προδήλως βάσιμο της προσφυγής

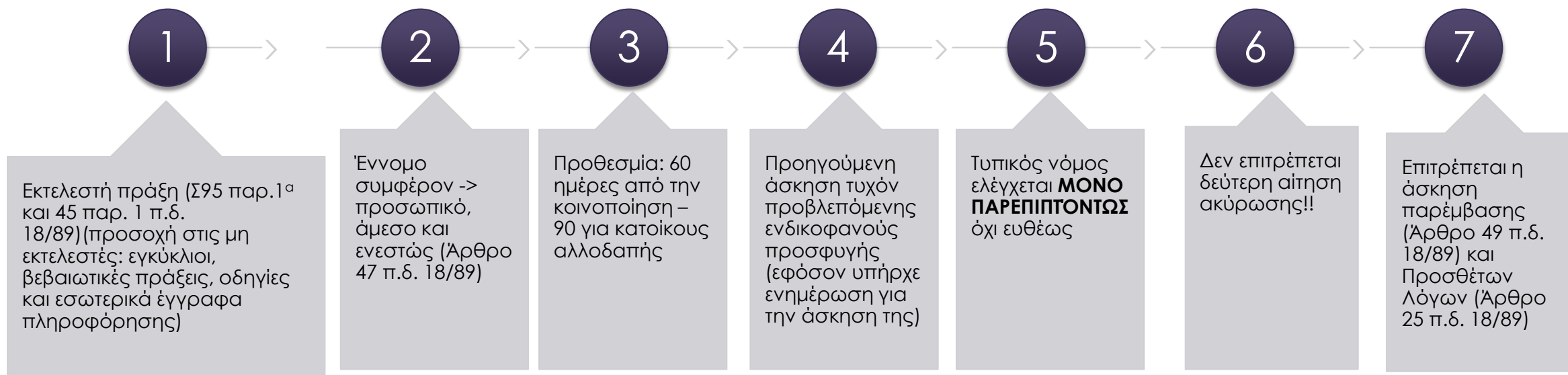
Προσφυγή - Προσωρινή Δικαστική Προστασία

Δεν χορηγείται αναστολή όταν:

- α) η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη,
- β) κατά την στάθμιση βλάβης αιτούντος και δημοσίου συμφέροντος το δεύτερο υπερισχύει ως προς τις αρνητικές συνέπειες σε περίπτωση ακύρωσης
- γ) η δήλωση παγκόσμιου εισοδήματος του Άρθρου 203.2ΚΔΔ έχει ουσιώδεις παραλείψεις ή ανακρίβειες,
- δ) έχει ήδη εκτελεστεί η πράξη

Προσωρινή διαταγή: Ζητείται με υποβολή αιτήματος είτε με την αίτηση αναστολής είτε αυτοτελώς – Αν γίνει δεκτή, εκδίδεται από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου ως προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης εωσότου εκδοθεί απόφαση επί της αναστολής

Ακυρωτικές Διαφορές -Προϋποθέσεις Παραδεκτού

Ακυρωτικές Διαφορές – Αίτηση Ακύρωσης

Λόγοι Ακύρωσης (Άρθρο 48 π.δ. 18/89)

Αναρμοδιότητα

Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας

Παράβαση ουσιαστικής διάταξης νόμου

Κατάχρηση Εξουσίας

Δεδικασμένο στην Διοικητική Δικονομία

Εννομες συνέπειες δικαστικών αποφάσεων

- Ακυρωτικές αποφάσεις- ΣΤΕ:

Ισχύς έναντι όλων (“erga omnes” κατάργηση έναντι όλων είτε κανονιστικής είτε ατομικής), δεδικασμένο και υποχρέωση συμμόρφωσης (50 ΠΔ 18/1989).

- Αποφάσεις ουσίας:

Αποφάσεις που απαγγέλεται η ακύρωση ή η τροποποίηση εκτελεστής ατομικής διοικητικής πράξης ή ακύρωση παράλειψης νόμιμης οφειλόμενης ενέργειας ισχύουν έναντι όλων ωστόσο η ακύρωση μίας ατομικής δεν επιφέρει ακύρωση άλλης παρόμοιας σε περιεχόμενο ατομικής πράξης που δεν έχει προσβληθεί.(Άρθρο 196ΚΔΔ) και δεσμεύουν τα πολιτικά δικαστήρια ως προς το ουσιαστικό ζήτημα (Άρθρο 197 ΚΔΔ)

Ένδικα Μέσα- Ανακοπή Ερημοδικίας

Ανακοπή ερημοδικίας- Άρθρο 81ΚΔΔ: Ένδικο μέσο με το οποίο ένας διάδικος που δεν παραστάθηκε κατά την συζήτηση επειδή δεν κλητεύθηκε ή επειδή δεν κλητεύθηκε νόμιμα ή επειδή δεν παραστάθηκε λόγω ανωτέρας βίας και ζητάει την εξαφάνιση της ερήμην απόφασης. Σε ανακοπή υπόκεινται οι οριστικές, μη οριστικές και εν μέρει οριστικές αποφάσεις των ΤΔΔ (είτε πρωτόδικες είτε εφετειακές είτε κατ' αναθεώρηση). Δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας αποφάσεις ΣΤΕ, ΑΕΔ.

Προθεσμία άσκησης: 60 μέρες από την επίδοση ή την πλήρη γνώση.

Καταχρηστική προθεσμία 3 ετών από την δημοσίευση της απόφασης.

Ένδικα Μέσα - Έφεση

Έφεση: Κατά πρωτοδίκου απόφασης ουσίας και κατά πρωτοδίκου ακυρωτικής απόφασης.

Προθεσμία: 60 ημέρες από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης αλλά όχι πέραν της 3ετίας από τη δημοσίευσή της (καταχρηστική προθεσμία)

Λόγοι έφεσης: Άρθρο 95 ΚΔΔ

Υποκείνται σε έφεση:

-Όλες οι οριστικές αποφάσεις Διοικητικών Πρωτοδικείων εφόσον δεν έχει αποκλειστεί το δικαίωμα έφεσης. Δεν αναστέλλεται η εκτέλεση αποφάσεως κατά την προθεσμία και την άσκηση έφεσης. **Μόνο κατ' εξαίρεση σε περίπτωση άσκησης έφεσης σε αγωγή.**

Δεν υπόκεινται σε έφεση:

Οι αποφάσεις που αφορούν σε χρηματικές διαφορές, αν το αντικείμενο τους δεν υπερβαίνει το **ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ**. Κατ' εξαίρεση για περιοριστικά αναφερόμενους λόγους αποφάσεις είναι πάντα εκκλητές σύμφωνα με το Άρθρο 92.4ΚΔΔ.

Εξαίρεση με ανώτατο όριο τις 3.000 ευρώ:

Απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού γενικώς του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας και των λοιπών ΝΠΔΔ.

Ένδικα Μέσα - Έφεση

Πάντα επιτρέπεται **να ασκηθεί έφεση-ανεξαρτήτως ποσού**- για τους εξής λόγους (διαζευκτικά):

- α) για έλλειψη δικαιοδοσίας ή Αρμοδιότητας του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση,
- β) για μη νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεσή του,
- γ) αν η διαφορά έχει ως αντικείμενο περιοδική παροχή,
- δ) αν πρόκειται για φορολογική διαφορά με αντικείμενο την αναγνώριση ζημίας, η οποία δεν καλύπτεται με συμψηφισμό του συνολικού εισοδήματος που προσδιορίστηκε με την πρωτόδικη Απόφαση,
- ε) αν πρόκειται για την επιβολή προστίμων για παράβαση διατάξεων του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, εφόσον προβάλλεται από τον διάδικο και προκύπτει, κατά τρόπο συγκεκριμένο, ότι η επίλυση της διαφοράς έχει για αυτόν ευρύτερες οικονομικές επιπτώσεις
- στ) αν η προσβαλλόμενη απόφαση έρχεται σε αντίθεση με απόφαση άλλου δικαστηρίου που επιλύει υπόθεση φορολογικού αντικειμένου εκ κληρονομίας η οποία στηρίζεται στην ίδια νομική και πραγματική βάση ακόμη και για διαφορετικό διάδικο.

Ένδικα Μέσα – Αίτηση Αναθεώρησης/ Τριτανακοπή/Αίτηση Διόρθωσης

Αίτηση αναθεώρησης:

Μόνο στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και όχι ακυρωτικά, όμοιο περιεχόμενο με αίτηση επανάληψης διαδικασίας (69Α ΠΔ 18/1989).

Έκτακτο ένδικο μέσο κατά τελεσίδικης / ανέκκλητης απόφασης τακτικού διοικητικού δικαστηρίου με το οποίο ο αιτών ιδιώτης / Δημόσιο ζητούν για περιοριστικά προβλεπόμενους εκ του νόμου λόγους: την εξαφάνιση απόφασης ως στηριζόμενης σε ψευδή απόδειξη / λαθεμένη απόφαση εάν τα περιστατικά προκύπτουν από αμετάκλητη ποινική απόφαση ή επί τη βάσει νέων εγγράφων. Επιτρέπεται νέα αίτηση αναθεώρηση κατά ίδιας απόφασης εφόσον υπάρχουν νέοι λόγοι.

Τριτανακοπή:

Ένδικο μέσο με το οποίο τρίτος μη διάδικος ζητάει την εξαφάνιση βλαπτικής γι' αυτόν αποφάσεως και την εκ νέου εκδίκαση της υπόθεσης. Και σε ακυρωτικές και σε δίκες ουσίες. Δεν είναι τρίτος όποιος ασκεί παρέμβαση. Δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

Αίτηση διόρθωσης ή ερμηνείας:

Λόγοι διόρθωσης: Από παραδρομή στην απόφαση υπάρχουν γραμματικά λάθη, από παραδρομή κατά την σύνταξη της απόφασης υπήρχαν λάθη ή το διατακτικό διατυπώθηκε ελλιπώς. Δεν διορθώνονται σφάλματα δικανικής κρίσεως για αυτά πρέπει να ασκηθεί τακτικό ένδικο μέσο (π.χ. Έφεση).

Ένδικα Μέσα- Αναίρεση

Αναίρεση ενώπιον του ΣΤΕ:

Έκτακτο ένδικο μέσο κατά τελεσίδικων / ανέκκλητων αποφάσεων των ΤΔΔ με το οποίο διάδικος ή εκπρόσωπος δημοσίου συμφέροντος ζητά την εξαφάνιση για παράβαση κανόνα δικαίου. Δεν επιτρέπεται άσκηση αναίρεσης για ποσό κάτω των 40.000 ευρώ. (Άρθρο 53 παρ. 4 ΠΔ 18/1989). Ειδικώς στις διαφορές από διοικητικές συμβάσεις, το όριο αυτό ορίζεται στις 200.000€.

Η προθεσμία για τον ιδιώτη διάδικο (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) ορίζεται σε 60 ημέρες, που αρχίζουν **από την κοινοποίηση της απόφασης σε αυτόν.**

Η προθεσμία για τη διάδικο διοικητική αρχή ή το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή τον προϊστάμενό τους Υπουργό, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, ορίζεται σε 60 ημέρες, που αρχίζουν από τη χρονολογία **δημοσίευσης της αποφάσεως.**

Ένδικα Μέσα- Αναίρεση

Η αίτηση αναίρεσεως επιτρέπεται μόνον όταν προβάλλεται από τον διάδικο, με συγκεκριμένους ισχυρισμούς, που περιέχονται στο εισαγωγικό δικόγραφο, ότι δεν υπάρχει νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας ή ότι υπάρχει αντίθεση της προσβαλλομένης αποφάσεως προς τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας ή άλλου Ανωτάτου Δικαστηρίου είτε προς ανέκκλητη απόφαση διοικητικού δικαστηρίου.

Το απαράδεκτο του προηγούμενου εδαφίου καλύπτεται, εάν μέχρι την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης περιέλθει εγγράφως σε γνώση του δικαστηρίου με πρωτοβουλία του διαδίκου, ακόμη και αν δεν γίνεται επίκλησή της στο εισαγωγικό δικόγραφο, απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ή άλλου Ανωτάτου Δικαστηρίου είτε ανέκκλητη απόφαση διοικητικού δικαστηρίου, που είναι αντίθετη προς την προσβαλλόμενη απόφαση.

Ένδικα Μέσα- Αναίρεση

Περιοριστικοί λόγοι αναίρεσης – Άρθρο 56 Π.Δ.18/89: Υπέρβαση καθηκόντων / καθ' ύλην αναρμοδιότητα του διοικητικού δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση. Μη νόμιμη συγκρότηση / Κακή σύνθεση δικαστηρίου. Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας της δίκης (ουσιώδους δικονομικός τύπος, μη λήψη υπόψη ουσιώδους ισχυρισμού, κανόνες περί δικαστικών αποφάσεων). Εσφαλμένη ερμηνεία ή πλημμελής εφαρμογή του νόμου που διέπει την επίδικη έννομη σχέση. Αντιφατικές τελεσίδικες αποφάσεις.

Η αίτηση αναιρέσεως ασκείται κατά αποφάσεων που εκδίδονται είτε σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, είτε τελεσιδικώς κατ' έφεση, αναθεώρηση ή αναψηλάφηση.

Γενικά: Σε ένδικα μέσα υπόκεινται μόνο οριστικές αποφάσεις (83ΚΔΔ) και όχι προδικαστικές ή αποφάσεις επί αιτήσεων αναστολής π.χ.

Οι προθεσμίες για την άσκηση ενδίκων μέσων και η άσκηση αυτών δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα (88ΚΔΔ).

Ένδικα Μέσα

Συνοπτικά η πορεία:

Προσφυγή/Αγωγή/Ανακοπή ➡ Έφεση ➡ Αναίρεση

!!Απαραίτητο: Πρέπει πρώτα να ασκηθεί έφεση και μετά αναίρεση!

Εάν δεν ασκηθεί έφεση δεν μπορεί να ασκηθεί αναίρεση!

Σχετικές διατάξεις:

-Έφεση: Άρθρο 92 επ. ΚΔΔ

-Αναίρεση: Άρθρο 53 Π.Δ. 18/1989

-Ανακοπή ερημοδικίας: Άρθρο 89 ΚΔΔ

-Τριτανακοπή Άρθρο 106: ΚΔΔ

-Αίτηση αναθεώρησης: Άρθρο 101 ΚΔΔ

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

► Πεδίο Εφαρμογής των Νέων Διατάξεων

• Διαχωρισμός Εφαρμογής:

- **Νέες Υποθέσεις (από 16/9/2024 και μετά):** Εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 5119/2024 (άρ. 23 και 36 παρ. 2) για ένδικα βοηθήματα και μέσα που κατατίθενται στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ).
- **Παλαιές Υποθέσεις (έως 15/9/2024):** Συνεχίζουν να εφαρμόζονται οι διατάξεις του «παλαιού» Π.Δ. (Π.Δ. 18/1989), με την εξαίρεση της εισαγωγής στο δικαστικό σχηματισμό του άρθρου 34Γ και εκδίκασης σύμφωνα με τα άρθρα 34Α και 34Β του «νέου» Π.Δ.

• Εξαιρέσεις:

- **Ακυρωτική Αρμοδιότητα Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων:** Οι υποθέσεις αυτές παραμένουν υπ' όψιν των διατάξεων του «παλαιού» Π.Δ.

- **Συνέπεια:** Δημιουργείται μια παράλληλη εφαρμογή δύο Π.Δ., τόσο για την ακυρωτική αρμοδιότητα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, όσο και εντός του ΣτΕ, ανάλογα με τον χρόνο κατάθεσης των ενδίκων βοηθημάτων και μέσων.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

► Νέες Προθεσμίες και Προϋποθέσεις Άσκησης Ενδίκων Βοηθημάτων

• Άσκηση Ενδίκων Βοηθημάτων στο ΣτΕ:

- **Τρόπος Άσκησης:** Συνεχίζεται η άσκηση μόνο με κατάθεση του δικογράφου.
- **Υποχρέωση Επίδοσης:** Το νέο άρθρο 21 προβλέπει υποχρέωση επίδοσης κάθε εισαγωγικού δικογράφου εντός δύο μηνών από την κατάθεσή του.
- **Συνέπεια Μη Επίδοσης:** Σε αντίθετη περίπτωση, το βοήθημα/μέσο λογίζεται ως μη ασκηθέν και τίθεται στο αρχείο. Η νομότυπη κοινοποίηση καθίσταται πλέον προϋπόθεση για την ορθή και πλήρη άσκηση.
- **Περιορισμός Έκτασης:** Η παράγραφος 6 του νέου άρθρου 17 του Π.Δ. 18/89 εισάγει περιορισμό στην έκταση των δικογράφων, με απώτατο όριο τις 30 σελίδες.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

- ▶ **Νέα Διαδικασία Εισαγωγής και Εκδίκασης Υποθέσεων – Ενίσχυση Συμβουλίου**
- **Αλγοριθμική Χρέωση:** Το άρθρο 20 εισάγει την άμεση «αλγοριθμική» χρέωση των υποθέσεων σε Πάρεδρο ή Εισηγητή για την εισαγωγή της υπόθεσης σε συμβούλιο.
- **Έκθεση Παρέδρου/Εισηγητή:** Ο Πάρεδρος ή ο Εισηγητής, το ταχύτερο δυνατό, συντάσσει έκθεση που περιλαμβάνει το ιστορικό, τα στοιχεία των εγγράφων και τα ανακύπτοντα ζητήματα.
- **Εισαγωγή στο Δικαστικό Σχηματισμό (άρθρο 34Γ):**
 - Μετά τη σύνταξη της έκθεσης, η υπόθεση εισάγεται σε συμβούλιο του άρθρου 34Γ.
 - **Δύο Ενδεχόμενα:**
 - **Έκδοση Απόφασης:** Είτε εκδίδεται απόφαση σύμφωνα με τα άρθρα 34Α ή 34Β.
 - **Έκδοση Πρακτικού:** Είτε, αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για έκδοση απόφασης, εκδίδεται πρακτικό που καταχωρίζει την έκθεση και επιδίδεται στους διαδίκους.
- **Εισαγωγή στο Ακροατήριο:** Μετά την έκδοση του πρακτικού, η υπόθεση εισάγεται στο ακροατήριο με πράξη του Προέδρου, η οποία ορίζει δικάσιμο και δίνει εντολή ανακοίνωσης της δικογραφίας στον εισηγητή.
- **Ενίσχυση Δικαιοδοσίας Συμβουλίου:** Η νέα διαδικασία έχει ως στόχο να «φιλτράρει» τις υποθέσεις, ενισχύοντας τη δικαιοδοσία του συμβουλίου, ώστε τελικά να φτάνουν στο ακροατήριο μόνο όσες πληρούν τις προϋποθέσεις.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

► Αλλαγές στις Επιδόσεις και Διαδικασίες Δικαστηρίου (Ν. 5119/2024)

- Επιδόσεις Δικογράφων (άρ. 21-21Α Π.Δ. 18/1989)
 - Οι επιδόσεις γίνονται με πρωτοβουλία των διαδίκων εντός συγκεκριμένων προθεσμιών.
 - Θεσμοθέτηση ηλεκτρονικών επιδόσεων για την ευκολότερη και ταχύτερη διαδικασία.
- Τα Καθήκοντα του Εισηγητή και Σύνταξη Έκθεσης (άρ. 22 Π.Δ. 18/1989)
 - Καθορισμός νέων προθεσμιών για την εισαγωγή υποθέσεων στο συμβούλιο του άρθρου 34Γ.
- Αποστολή Απόψεων Διοίκησης και Νέες Προθεσμίες (άρ. 23 Π.Δ. 18/1989)
 - Αυστηρότερο χρονοδιάγραμμα για την αποστολή στοιχείων φακέλου και αποδεικτικών στοιχείων.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

- ▶ **Επιπτώσεις Μη Αποστολής Φακέλου και Πρόσθετοι Λόγοι (άρ. 24-25 Π.Δ. 18/1989)**
- Συνέπειες Μη Αποστολής Φακέλου (άρ. 24 Π.Δ. 18/1989)
 - Εν δυνάμει εξαγωγή τεκμήριου ομολογίας σε περίπτωση μη αποστολής φακέλου ή ελλείψεων σε αυτόν.
- Άσκηση Πρόσθετων Λόγων (άρ. 25 Π.Δ. 18/1989)
 - Νέα προθεσμία για την άσκηση πρόσθετων λόγων: εντός είκοσι ημερών από την παρέλευση της τρίμηνης προθεσμίας.
- Χορήγηση Πληρεξουσιότητας (άρ. 27 Π.Δ. 18/1989)
 - Η πληρεξουσιότητα πρέπει να κατατίθεται **τουλάχιστον 15 ημέρες** πριν τη δικάσιμο. Η νομιμοποίηση πλέον δεν μπορεί να προσκομιστεί την προτεραία της δικασίμου ή με αίτηση για παράταση προθεσμίας από το δικαστήριο.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

► Άσκηση Πρόσθετων Λόγων και Υπομνημάτων (άρ. 25 Ν. 5119/2024)

- Άσκηση Πρόσθετων Λόγων

- ο Κατάθεση δικογράφου για πρόσθετους λόγους (αίτησης ακύρωσης και έφεσης) εντός 20 ημερών από τη λήξη τρίμηνης προθεσμίας.

Υπομνήματα και Προθεσμίες

- ο Τα υπομνήματα κατατίθενται **προαποδεικτικά το αργότερο 15 ημέρες** πριν τη συζήτηση.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

- Υπαγωγή Διαφορών **Στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια** (άρ. 24 Ν. 5119/2024)
 - Υποθέσεις που αφορούν τέλη, δικαιώματα, και άλλες οικονομικές υποχρεώσεις υπάγονται στην αρμοδιότητα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων.
- Προβλέψεις για Διαφορές **Επιστροφής** (rebate) και Claw Back
 - Ειδικές ρυθμίσεις για τη διαδικασία των διαφορών που σχετίζονται με την επιστροφή χρημάτων ή τη μείωση οφειλών από τις διοικητικές αρχές.
- ▶ **Στο Τριμελές ΔΕΦ:** Διαφορές από ληξιαρχικές πράξεις (π.χ. αλλαγή επωνύμου) (άρ. 25 Ν. 5119/2024)
- ▶ **Στο Τριμελές ΔΠΡΩΤ:** Διαφορές αιτήσεων ακύρωσης για νομοθεσία όπλων, εκρηκτικών, και αποκαταστάσεων βλάβων επί των δημοσίων έργων (π.χ. οδικό δίκτυο) (άρ. 25 Ν. 5119/2024)

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

- Υποχρεώσεις Διοίκησης & Διαδίκων – Νέα προθεσμία φακέλου (άρ. 24 Π.Δ. 18/1989)

Υποχρέωση Διοίκησης: αποστολή φακέλου εντός 3 μηνών από την επίδοση του ενδίκου βοηθήματος.

- Συνέπειες μη αποστολής ή ελλιπούς φακέλου:

Δυνατότητα **τεκμηρίου ομολογίας υπέρ του προσφεύγοντος χωρίς αναβολή.**

- ▶ Υποχρεώσεις λοιπών διαδίκων:

- Εντός της ίδιας 3μηνης προθεσμίας, υποχρέωση προσκόμισης όλων των στοιχείων για την απόδειξη έννομου συμφέροντος και ισχυρισμών.
- Στόχος: **Εμπροσθοβαρής και χρονικά πιεστική διαδικασία συλλογής αποδεικτικού υλικού.**

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

Μειωμένο Κατώτατο Όριο για Φορολογικές και Τελωνειακές Διαφορές (άρ. 28 Ν. 5119/2024)

- Μείωση Κατώτατου Ορίου:
- Αναθεώρηση της κατώτατης αξίας για τη βάσει ποσού αρμοδιότητα του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου.
- Το νέο κατώτατο όριο είναι **40.000 ευρώ** (προηγουμένως 60.000 ευρώ) για τις φορολογικές και τελωνειακές διαφορές.

Νέα- Τελευταίες εξελίξεις στη Διοικητική Δικονομία – Ν.5119/2024

- ▶ **Νέα Δεδομένα για την Πιλοτική Δίκη στο ΣτΕ (άρ. 26 Ν. 5119/2024)**
- **Κατάργηση Παρέμβασης στην Πιλοτική Δίκη (κρίθηκε πρόσφατα συνταγματικό από το ΣτΕ)**
 - Δεν επιτρέπεται πλέον παρέμβαση.
 - Αντίθετα, οποιοσδήποτε διάδικος σε εκκρεμή δίκη μπορεί να καταθέτει υπόμνημα στη γραμματεία του Δικαστηρίου, 15 πλήρεις ημέρες πριν τη δικάσιμο.
- **Υπομνήματα Αντί Παρέμβασης**
 - Το υπόμνημα αναπτύσσει τους ισχυρισμούς του ενδιαφερομένου για το ίδιο νομικό ζήτημα.
- **Νέα Δυνατότητα Έφεσης και Αναίρεσης**
 - Με την παρ. 6 του άρθρου 1 Ν. 3900/2010 προβλέπεται άσκηση έφεσης ή αναίρεσης χωρίς άλλες προϋποθέσεις, αν η απόφαση είναι αντίθετη σε απόφαση του ΣτΕ επί πιλοτικής δίκης.

Νέα-
Τελευταίες
εξελίξεις στη
Διοικητική
Δικονομία –
Ν.5119/2024

SOS: Για περισσότερες λεπτομέρειες και για να έχετε όλες τις διατάξεις που άλλαξαν συγκεντρωμένες δείτε την απόφαση **46/2024 ΣΤΕ** με πρακτικές οδηγίες.

Ευχαριστώ πολύ για την παρακολούθηση!